

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa H. B.
przeciwko Wojewódzkiemu Ośrodkowi Ruchu Drogowego w P.
o uzupełnienie odprawy emerytalnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 czerwca 2019 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 11 maja 2018 r., sygn. akt VIII Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.350 zł
(jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 11 maja 2018 r., po rozpoznaniu apelacji powódki H. B., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 28 grudnia 2017 r. w jego punkcie 1 i zasądził od pozwanego Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w P. na rzecz powódki kwotę 36.331,20 zł wraz z ustawowymi odsetkami (pkt 1) oraz w jego punkcie 2 i obciążył pozwanego kosztami postępowania za obie instancje (pkt 2 i 3).

Sąd Okręgowy uznał, że powódce jako pracownikowi zarządzającemu w imieniu pracodawcy zakładem pracy (art. 128 § 2 pkt 2 k.p.) przysługuje odprawa emerytalna przewidziana w obowiązującym u pozwanego regulaminie

wynagradzania, w pełni podzielając stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 marca 1999 r., I PKN 634/98 (LEX nr 39961), iż jednorazowe odprawy pieniężne emerytalno-rentowe nie stanowią wynagrodzenia za pracę i należą do kategorii innych świadczeń związanych z pracą. A skoro tak, to dochodzona przez powódkę odprawa emerytalna może być uregulowana przepisami wewnątrzzakładowymi (układ zbiorowy czy regulamin wynagradzania) również dla osób zarządzających zakładem pracy w imieniu pracodawcy (*a contrario* art. 241²⁶ § 2 k.p. w związku z art. 77² § 5 k.p.). Ponadto odprawa ta nie ma charakteru świadczenia dodatkowego, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1252 ze zm., dalej jako ustawa kominowa), zatem nie jest objęta zakazem i ograniczeniami wynikającymi z art. 5 ust. 1 tej ustawy.

Pozwany w całości zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenia co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji oraz zasądzenia od powódki na rzecz skarżącego kosztów postępowania albo uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu i orzeczenia o kosztach postępowania we wszystkich instancjach.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 241²⁶ § 2 k.p. w związku z art. 77² § 5 k.p., przez bezpodstawne uznanie, że unormowany w nim zakaz określania w regulaminie wynagradzania warunków wynagradzania pracowników zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy nie obejmuje odprawy emerytalno-rentowej, co oznacza obowiązek jej przyznania takiemu pracownikowi (główniej księgowej) w wysokości wynikającej z regulaminu, mimo że w stanie prawnym począwszy od dnia 1 stycznia 2009 r. wobec uznania w ustawie z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1260 ze zm.), że odprawa emerytalna jest wynagrodzeniem - pozostaje to w sprzeczności z postanowieniem art. 5 ust. 1 w związku z art. 2 pkt 4 ustawy kominowej (według stanu prawnego na dzień rozwiązania stosunku pracy), stosownie do którego

głównemu księgowemu samorządowej osoby prawnej przysługuje wyłącznie wynagrodzenie miesięczne.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na przesłankę oczywistego uzasadnienia skargi, jako że o treści rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku Sądu Okręgowego zdecydował wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1999 r., I PKN 634/98 (LEX nr 39961), według którego „przez zasady wynagradzania z art. 241²⁶ § 2 k.p. należy rozumieć postanowienia określające warunki przyznawania wynagrodzenia za pracę oraz innych (dodatkowych) jego składników. Przepis ten nie obejmuje zasad przyznawania innych świadczeń związanych z pracą, np. nagród jubileuszowych lub odpraw pieniężnych w związku z przejściem pracownika na emeryturę lub rentę”. Jednak powołany wyrok Sądu Najwyższego nie odnosi się do zmian stanu prawnego, w którym od dnia 1 stycznia 2004 r. pojęcie „zasady wynagradzania” użyte w art. 241²⁶ § 2 k.p. zastąpiono pojęciem „warunki wynagradzania”, a od dnia 1 stycznia 2009 r. weszła w życie ustawa o pracownikach samorządowych, w której w art. 38 ust. 3 i 4 odprawę emerytalną określono jako wynagrodzenie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Ponadto zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym powyżej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać

argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne.

W rozpoznawanej sprawie skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wskazując, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Ustosunkowując się do przywołanej przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy stwierdzić, że w świetle utrwalonego orzecnictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Przy czym w judykaturze przyjmuje się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Skarżący musi więc wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z

dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436) oraz wskazać konkretne, naruszone przez sąd przepisy i przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały, jego zdaniem, w tak ewidentny sposób naruszone. Stąd skoro uzasadnienie wniosku o przyjęcia skargi do rozpoznania odwołujące się do przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., powinno koncentrować się na wykazaniu „oczywistości” zasadności skargi, to nie może sprowadzać się do odwołania się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych bądź też do ich powtórzenia, choćby nawet w zmodyfikowanej formie, ani być sformułowane w sposób, który wymagałby oceny ich zasadności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2018 r., IV CSK 618/17, LEX nr 2500419).

Skarżący nie wykazał wystąpienia tak rozumianej oczywistej zasadności skargi, ponieważ nie jest wystarczające stwierdzenie, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego został wydany w oparciu o wyrok Sądu Najwyższego, nie uwzględniający odniesień do zmian stanu prawnego art. 241²⁶ § 2 k.p. od dnia 1 stycznia 2004 r. i art. 38 ust. 3 i 4 ustawy o pracownikach samorządowych od dnia 1 stycznia 2009 r., „powodujących, że tezy zawarte w wyroku stały się nieaktualne, co powoduje, że zaskarżone orzeczenie zapadło z naruszeniem prawa materialnego”, co miałoby oznaczać, iż zmiany te statuują stan prawny, w którym odprawa emerytalna jest wynagrodzeniem według ustawy o pracownikach samorządowych, a więc mają do niej zastosowanie ograniczenia z art. 5 ust. 1 w związku z art. 2 pkt 4 ustawy kominowej, stosownie do którego głównemu księgowemu samorządowej osoby prawnej przysługuje wyłącznie wynagrodzenie miesięczne. Niezależnie od braku spełnienia przedstawionych wyżej wymogów skargi kasacyjnej w ramach omawianej przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., koncepcji przedstawionej przez skarżącego przeczy orzecznictwo Sądu Najwyższego. Zważywszy na to, że unormowanie wynikające z art. 38 ust. 3 obowiązującej od dnia 1 stycznia 2009 r. ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych, w myśl którego jednorazowa odprawa przysługuje

w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, jest tożsame z regulacją zamieszczoną w Kodeksie pracy (art. 92¹ k.p.), przy rozwiązywaniu problemów interpretacyjnych, powstających na tle tego unormowania szczególnego, uzasadnione jest uwzględnienie wypowiedzi judykatury na temat art. 92¹ k.p. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2013 r., II PK 14/13, LEX nr 1388658). Odprawa emerytalna jako świadczenie jednorazowe, do którego prawo nabywane jest pod pewnymi warunkami, nie ma charakteru wynagrodzenia za pracę. Odprawy, w tym odprawy emerytalne, nie mają charakteru wynagrodzeniowego. Należą do kategorii innych świadczeń związanych z pracą, a zakładowy układ zbiorowy pracy może regulować tego rodzaju świadczenia także dla osób zarządzających zakładem pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2018 r., I PK 157/18, LEX nr 2525434 czy z dnia 22 stycznia 2003 r., II UK 1/02, LEX nr 583799). Odprawy przewidziane w układzie przysługują tym osobom na zasadach i w wysokości wynikających z jego postanowień, chyba że w odniesieniu do nich zastosowanie układu zostało wyraźnie wyłączone (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2006 r., I PK 115/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 327 i z dnia 25 lipca 2018 r., I PK 157/18, LEX nr 2525434). W wyroku z dnia 7 marca 2001 r., I PKN 284/00 (OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 568), Sąd Najwyższy przyjął, że główny księgowy jest osobą zarządzającą zakładem pracy w imieniu pracodawcy w rozumieniu art. 241²⁶ § 2 k.p., a zatem układ zbiorowy pracy nie może określać zasad jego wynagradzania, co nie dotyczy jednak odpraw emerytalnych. Oznacza to, że dotyczące odprawy emerytalnej postanowienia układu zbiorowego mogą odnosić się również do osób zarządzających zakładem pracy w imieniu pracodawcy. Postanowienia te nie regulują zasad wynagradzania w rozumieniu art. 241²⁶ § 2 k.p., ponieważ odprawa nie ma charakteru wynagrodzenia za pracę. Wskazuje na to systematyka Kodeksu pracy i istota tego świadczenia, powiązanego wprawdzie z zatrudnieniem lecz niestanowiącego ekwiwalentu za pracę lecz należność związaną z zakończeniem jej wykonywania (por. też wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 lutego 2005 r., I PK 174/04, OSNP 2005 nr 20, poz. 319; z dnia 10 stycznia 2006 r., I PK 115/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 327; z dnia 2 grudnia 2008 r., III PK 35/08, LEX nr 510978).

Uwzględnieniu żądania zasądzenia odprawy emerytalnej nie stoją również na przeszkodzie przepisy ustawy kominowej limitujące wysokość wynagrodzeń niektórych osób, do których należy powódka. W orzecznictwie przyjęty jest bowiem pogląd, że odprawa emerytalna przewidziana w postanowieniach układu zbiorowego pracy dla osoby, o której stanowi art. 2 pkt 1-4 ustawy kominowej i przysługująca w wysokości określonej w tych postanowieniach, nie jest świadczeniem dodatkowym w rozumieniu art. 5 ust. 2 i art. 11 ust. 1 tej ustawy, gdyż nie jest świadczeniem ani innym, ani wyższym niż określone w przepisach wewnątrzzakładowych. Przysługuje ona z mocy postanowień układu i nie wymaga przyznania. W konsekwencji nie podlega ograniczeniu określonemu w art. 11 ust. 2 ustawy kominowej. Natomiast w przypadku przyznania odprawy emerytalnej przez podmiot uprawniony w sytuacji i wysokości określonej w § 2 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowego wykazu świadczeń dodatkowych, które mogą być przyznane osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi, oraz trybu ich przyznawania (Dz.U. Nr 14, poz. 139; dalej jako rozporządzenie), ograniczenie to obejmuje wyłącznie wartość świadczenia dodatkowego wyrażającego się kwotą przekroczenia wysokości odprawy przysługującej na podstawie układu zbiorowego. W rozumieniu przepisów ustawy kominowej tylko bowiem ta wartość przekroczenia stanowi wymagające przyznania świadczenie dodatkowe (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 lutego 2005 r., I PK 174/04, OSNP 2005 nr 20, poz. 319; z dnia 2 grudnia 2008 r., III PK 35/08, LEX nr 510978; z dnia 2 października 2009 r., II PK 109/09, LEX nr 558294 i postanowienie z dnia 27 maja 2014 r., I PK 35/14, LEX nr 2595838). Skoro odprawa emerytalna nie należy do kategorii wynagrodzenia za pracę, ale - zgodnie z systematyką Kodeksu pracy i jej istotą - jest innym świadczeniem związanym z pracą, to nie jest objęta ograniczeniami z art. 5 ust. 1 ustawy kominowej, a w rezultacie norma ta nie wyłącza nabycia prawa do odprawy emerytalnej na podstawie art. 92¹ § 1 k.p. lub przepisów wewnątrzzakładowych (regulaminów wynagradzania czy układów zbiorowych pracy).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 k.p.c.